

LUNDS
UNIVERSITET

Reflekterande del av examensarbete, 15 högskolepoäng,
för uppnående av konstnärlig kandidatexamen i musik, komposition

Julia Ekström
Vårterminen år 2022

”Den lidande konstnären”

Är psykisk ohälsa en förutsättning för konstnärskap?

Handledare:
C.K.

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund psykisk ohälsa.....	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Forskningsfrågor	4
2. Källor	4
3. Metoder	4
3.1 Intervjuer med studenter	5
3.2 Intervjuer med lärare	6
4. Genomförande och resultat	7
4.1 Intervjuer med studenter	7
4.2 Intervjuer med lärare	8
4.3 Jämförelse	9
4.3 Vad jag upptäckte	10
5. Diskussion	11
5.1 Historiskt perspektiv.....	11
5.2 Nutida perspektiv	12
5.3 Mitt perspektiv	13
6. Slutsatser	15
7. Referenser	16

Inledning

Det är allmänt vedertaget att ett av de största hälsoproblemen i Sverige idag är psykisk ohälsa. På Stressmottagningen går det att läsa att minst 4 av 10 svenskar uppger att de någon gång lidit av ångest, oro, depression eller utbrändhet. Psykisk ohälsa beskrivs som den överlägset största orsaken till sjukskrivningar i samhället och folkhälsomyndigheten klassar det som en folksjukdom, tillsammans med hjärt- och kärlsjukdomar och cancer. Enligt Socialstyrelsen äter över en miljon svenskar antidepressiv medicin, ungefär två tredjedelar av dessa är kvinnor och en tredjedel är män.

Det finns många olika hjälpmedel mot psykiska besvär, där terapi är ett av de allra vanligaste. Inom terapins områden finns det bl.a. musikterapi – konsten att använda musik för att t.ex. få någon att slappna av eller känna välbefinnande. Det går att läsa mer om i artikeln ”*Music therapy for depression: it seems to work, but how?*” som publicerades online på Cambridge University Press 2018. Musiken kan även hjälpa någon att få utlopp för ilska eller sorg eller för att bearbeta tunga ämnen. Vi ser på musik som något helande och i många fall underhållande, något som får oss att må bra och som ökar vår livskvalitet.

Men hur är det egentligen med människorna bakom musiken – textförfattarna, tonsättarna och musikerna?

Syfte

Jag vill med mitt arbete utforska psykisk ohälsa relaterat till konstnärskap. Många av oss har vuxit upp med bilden av en konstnär som en plågad själ, någon som är missförstådd av världen och bär på en inre smärta som bara kan yttra sig i musik. Jag vill försöka sätta fingret på varför det är så här och hur det påverkar människor som vill jobba med att skriva musik. Jag kommer att undersöka historiskt, bakåt i tiden för att upptäcka var, när och hur det startade. Jag vill ta reda på hur stark bilden är av den lidande konstnären bland kompositörer och musiker i min samtid och närhet. Jag kommer också att dra paralleller till mina egna erfarenheter som kompositionsstudent. Upplevelser jag haft på olika utbildningar och hur jag uppfattar synen på mitt framtida yrke. Mitt syfte är att slå hål på myten om att en person måste må dåligt för att betraktas som en ”äkta” tonsättare. Att det går att uppleva musik som lika vacker, sorgsen, dramatisk eller välgörande vare sig kompositören som skrivit den har mått dåligt eller inte.

Forskningsfrågor

Fokus i mitt arbete kommer att ligga på komposition, eftersom det är vad jag själv studerar och den psykiska hälsan hos tonsättare. Det intressanta för mig är att undersöka hur tonsättare ser på sig själva, sin hälsa och sitt arbete. Jag kommer inte att fokusera på utövande musikers hälsa, men jag kommer i min metod att ställa frågor även till praktiserande musiker för att ta reda på deras inställning till olika tonsättare och kompositionsyrket som helhet. Jag kommer att utgå från tre stora frågor under mitt arbete:

1. Varifrån kommer bilden av den lidande konstnären?
2. Hur påverkar den bilden dagens tonsättare?
3. Känner en lyssnare starkare för ett musikstycke om den vet att kompositören bakom mådde dåligt när den skrev musiken?

Källor

Som källor i mitt arbete kommer jag att använda mig av böckerna *Musikalisk Poetik* av Igor Stravinskij och *A History of Western Music* av Burkholder/Grout/Palisca.

Jag kommer även att hänvisa till olika artiklar kring psykisk ohälsa relaterade till musik och jag kommer dessutom att basera min diskussionsdel på intervjuer med studenter och lärare från Musikhögskolan i Malmö.

Som en sista källa kommer jag också att använda mig av mina egna upplevelser inom ämnet och mina personliga erfarenheter av att ha studerat vid fyra olika kompositionsutbildningar i Sverige.

Metoder

1. Intervjuer med studenter

Genom att intervjua studenter vid Musikhögskolan i Malmö har jag som mål att ta reda på deras inställning till sambandet mellan kreativt skapande och psykisk ohälsa. Jag vill se vilka kopplingar de gör till olika tonsättare och deras musik och jag vill veta vad de har för bild av konstnärsyrket. Jag planerar att göra intervjun både med studenter som har komposition som sin huvudinriktning och med dem som studerar till utövande musiker på den klassiska utbildningen. Jag kommer att använda mig av samma intervju, men till tonsättarna kommer jag även att ställa frågan hur deras syn på konstnärskap påverkar deras eget skapande. Mitt mål är att intervjua 5 studenter totalt, varav minst hälften ska vara kompositörer.

Intervjufrågor, studenter:

- Tror du att det är vanligt att musiker mår psykiskt dåligt? Vanligare än i andra yrken?
- Tycker du att det uppmuntras i musikervärlden att pressa sig själv så hårt att man mår dåligt för att bli en bättre musiker eller tonsättare?
- Har du någon gång upplevt att du offrat ditt psykiska välmående för att prestera bättre?
- Har du någon gång känt dig uppmanad av en lärare att prestera utöver din egen förmåga?
- Tror du att du påverkas av att känna till en kompositörs bakgrund när du lyssnar på eller spelar dennes musik? förmåga
- Får du en närmare koppling till ett musikstycke om det har en bakgrundshistoria?

(sista frågan bara vid intervju med kompositionsstudenter)

- Känner du att du måste bete dig eller framstå på ett särskilt sätt som tonsättare?

2. Intervjuer med lärare

Det är inte bara relevant med studenternas tankar – jag vill också väldigt gärna få en inblick i hur lärarna vid Musikhögskolan i Malmö tänker kring kreativt skapande och psykiskt välmående. Jag är särskilt intresserad av de lärare som också är tonsättare, och jag är nyfiken på hur deras svar kommer skilja sig från kompositionsstudenternas. Mitt mål är att få till en intervju med minst 3 olika lärare, som dessutom är eller har varit aktiva som tonsättare.

Intervjufrågor lärare:

- Tror du att det är vanligt att musiker mår psykiskt dåligt? Vanligare än i andra yrken?
- Tycker du att det uppmuntras i musikervärlden att pressa sig själv så hårt att man mår dåligt för att bli bättre?
- Tror du att du påverkas av att känna till en kompositörs bakgrund när du lyssnar på eller spelar dennes musik?
- Får du en närmare koppling till ett musikstycke om det har en bakgrundshistoria?
- Tycker du att det finns en bild av konstnärsyrket som är problematisk?
- Känner du att du måste bete dig eller framstå på ett särskilt sätt som tonsättare?

Genomförande och resultat:

1. Intervjuer med studenter

För att göra undersökningen anonym, så kommer jag endast att redovisa hur svaren såg ut statistiskt sett av de studenter jag intervjuat, samt i några av fallen ge exempel på deras svar.

- Tror du att det är vanligt att musiker mår psykiskt dåligt? Vanligare än i andra yrken?

På den här frågan svarade alla studenter JA, där några av dem specificerade att det kanske var vanligare i vissa genrer (t.ex. inom klassisk musik) än andra. Samtliga studenter svarade även att de tror att det är vanligt bland andra kreativa och ”prestationsbaserade” yrken.

- Tycker du att det uppmuntras i musikvärlden att pressa sig själv så hårt att man mår dåligt för att bli bättre?

Här svarade studenterna att ingen av de själva har upplevt det, men att de absolut tror att det kan vara vanligt, återigen särskilt inom den klassiska genren.

- Har du någon gång upplevt att du offrat ditt psykiska välmående för att prestera bättre?

Två tredjedelar av studenterna upplevde att de hade gjort det, i olika grad, medan en tredjedel svarade NEJ.

- Har du någon gång känt dig uppmanad av en lärare att prestera utöver din egen förmåga?

Här var det lite blandade svar, både JA och NEJ, där somliga studenter känt press från lärare medan andra mer upplevde att det var de själva som satte pressen på sig.

- Tror du att du påverkas av att känna till en kompositörs bakgrund när du lyssnar på eller spelar dennes musik?

Återigen svarade två tredjedelar av studenterna med ett definitivt JA, men en tredjedel var lite mer osäker och kunde inte riktigt avgöra om de påverkades eller inte.

- Får du en närmare koppling till ett musikstycke om det har en bakgrundshistoria?

På den här frågan svarade alla studenterna både JA och NEJ, om man t.ex. tyckte om stycket så kunde en bakgrundshistoria göra att man tyckte ännu bättre om det, men det behövde inte alltid vara så.

- Känner du att du måste bete dig eller framstå på ett särskilt sätt som tonsättare?

Här svarade studenterna lite olika, en tredjedel svarade JA, en tredjedel svarade NEJ och en tredjedel tyckte att det berodde på vilket sammanhang man befann sig i (t.ex. i ett klassiskt forum).

2. Intervjuer med lärare

- Tror du att det är vanligt att musiker mår psykiskt dåligt? Vanligare än i andra yrken?

På den här frågan svarade lärarna NEJ, de trodde inte att det var vanligt, men att det absolut kunde förekomma i vissa sammanhang, t.ex. vid konserter eller inspelningar. De trodde inte att det var vanligare än hos andra yrken.

- Tycker du att det uppmuntras i musikervärlden att pressa sig själv så hårt att man mår dåligt för att bli bättre?

Även här var lärarna överens och svarade både JA och NEJ, att det fanns en viss press, men att den inte alltid behövde upplevas som dålig utan istället fungerade drivande för somliga.

- Tror du att du påverkas av att känna till en kompositörs bakgrund när du lyssnar på eller spelar dennes musik?

Alla lärarna svarade att de påverkades av det mer eller mindre, i vissa fall kunde en kompositörs bakgrund spela enorm roll för musiken, men i somliga fall hade det mindre betydelse.

- Får du en närmare koppling till ett musikstycke om det har en bakgrundshistoria?

Också på den här frågan var lärarna överens och svarade definitivt JA.

- Tycker du att det finns en bild av konstnärsyrket som är problematisk?

Även här svarade alla lärare JA, och att konstnären inte sällan själv bidrog till det. Som exempel gavs Beethovens påverkan på efterföljande tonsättare.

- Känner du att du måste bete dig eller framstå på ett särskilt sätt som tonsättare?

På detta svarade lärarna gemensamt NEJ. Att de själva inte kände det, men de kunde förstå att andra (särskilt yngre) tonsättare kunde känna att de behövde en särskild "image" för att bli sedda i branschen.

3. Jämförelse

En jämförelse av svaren på de gemensamma frågorna som ställdes till både lärare och studenter.

- Tror du att det är vanligt att musiker mår psykiskt dåligt? Vanligare än i andra yrken?

Här skiljde sig svaren från lärare och studenter avsevärt, då studenter svarade JA och lärare svarade NEJ.

- Tycker du att det uppmuntras i musikvärlden att pressa sig själv så hårt att man mår dåligt för att bli bättre?

Lärare och studenter gav ungefär samma svar, både JA och NEJ.

- Tror du att du påverkas av att känna till en kompositörs bakgrund när du lyssnar på eller spelar dennes musik?

Studenter och lärare var ganska överens och tyckte till stor del att det påverkade.

- Får du en närmare koppling till ett musikstycke om det har en bakgrundshistoria?

Här svarade lärarna JA medan studenterna svarade både JA och NEJ.

- Känner du att du måste bete dig eller framstå på ett särskilt sätt som tonsättare?

Majoriteten av studenterna svarade JA, medan alla lärare svarade NEJ.

4. Vad jag upptäckte

Det intressanta för mig med de gemensamma frågorna i intervjuerna var att se vad som skiljde sig mellan studenters och lärares tankar och svar.

Generellt var studenterna mer erfarna av psykisk ohälsa än vad lärarna var och studenterna trodde att musikeryrket innefattade mer psykisk ohälsa än många andra yrken, vilket lärarna inte riktigt höll med om.

Svaren skiljde sig också mycket åt på den sista frågan kring image, där flera studenter kände att de behövde framstå på ett särskilt sätt som tonsättare, medan lärarna inte kände den pressen över huvud taget.

Annars svarade studenter och lärare ganska lika på de andra gemensamma frågorna.

När det kom till frågorna som endast ställdes till en grupp var det intressant för mig att få ett nutida perspektiv på konstnärsyrket, relaterat till psykisk hälsa.

Många studenter hade upplevt press från lärare att prestera bättre, men till största delen handlade det om en press på sig själva. Studenterna nämnde också konkurrens som något problematiskt och som ledde till stress.

Lärarna uttryckte att det fanns en bild av konstnärsyrket som var problematiskt, främst när det kom till vilka förebilder yngre tonsättare har och att det tyvärr ofta var en bild som konstnären själv skapade.

Diskussion:

1. Historiskt perspektiv

Den äldsta nedtecknade musiken kan vi spåra tillbaka till Antikens Grekland (*A History of Western Music*, Burkholder/Grout/Palisca), men det är lite för långt bort för att kunna analysera tonsättarens roll i samhället. Jag kommer därför att börja lite närmare vår tid – nämligen med ingen mindre än Johann Sebastian Bach (1685-1750).

Född i en musikerfamilj såg Bach sig själv som en hantverkare inom musikens yrke som gjorde sitt bästa efter sin egen förmåga. Som kompositionsstudent är jag mycket bekant med hans musik, eftersom hans arbete med kontrapunkt studeras flitigt runt omkring i hela världen. Som pianist har jag dessutom kämpat mig igenom många av hans fugor och inventioner – ett jobb som nästan är mer matematik än musik enligt undertecknad. I *A History of Western Music* står det att Bach primärt komponerade för att uppfylla kraven som hans yrke ställde på honom. När han jobbade som organist i Arnstadt och Mühlhausen skrev han mest för orgel och när han senare blev konsertmästare i Weimar skrev han för hovkapellet. Musiker var inte fria konstnärer, de var anställda för att göra ett jobb och skulle arbeta efter beställarens önskan. Som vi också kan läsa i *A History of Western Music* så var en tonsättare heller inte bara en tonsättare på den här tiden utan kombinerade ofta komponerandet med andra musikaliska uppgifter, t.ex. leda körer eller lära ut musikteori. Så när började bilden av kompositören förändras?

Det finns självklart inget fast datum i musikhistorien när tonsättarna gick ifrån att vara en anställd "hantverksgrupp" i samhället till att bli lidande konstnärer, men vi kan nog säga att det skedde någonstans mellan Bach och Beethoven, för när Beethoven gick bort hade samhällets syn på kompositörer märkbart förändrats.

Ludvig van Beethoven (1770-1827) har precis som Bach en enormt stor musikalisk påverkan än idag, snart tvåhundra år efter sin död, och hans musik verkar aldrig bli impopulär. Beethoven växte upp i ett samhälle präglad av upplysning – nya idéer om att människan är en fri individ och att ingen människa är överlägsen en annan, alla skulle ha samma värde och rättigheter (*so-rummet.se*).

Enligt *A Western History of Music* ledde detta till att Beethoven såg sitt eget värde som konstnär med självsäkerhet och var inte rädd för att trampa någon på tårna eller stå på sig mot högre uppsatta aristokrater i samhället. Vi har dessutom satt stämpeln på Beethoven som en hopplös romantiker då han gång på gång föll för kvinnor av nobel börd (eller kvinnor som redan var gifta) som han, som en enkel man av samhället, aldrig skulle kunna ingå äktenskap med. Trots att han började förlora hörseln redan vid trettio års ålder fortsatte han resolut att komponera och hans verk blev så populära att de gav honom sponsring och stipendier som lät honom leva fullt ut som kompositör på heltid.

Så där har vi honom alltså; Ludvig van Beethoven, den fria mannen och den hopplösa romantikern, med fysiska plågor och ett brinnande hjärta. Så långt ifrån Bachs matematiska fugor man kan komma med sina melankoliska pianosonater, innovativa stråkkvartetter och storslagna symfonier. Älskad av folket, men olycklig i själen på grund av ett liv kantat av

hjärtesorg och orättvisa åkommor. Är det så märkligt att han blev stilikonen för den lidande konstnären?

Beethoven hade omedvetet förändrat samhällets syn på tonsättaryrket och detta skulle komma att påverka hundratals om inte tusentals efterföljande kompositörer. Johannes Brahms (1833-1897), född bara några år efter Beethovens död, är ett praktexempel. På radiokanalen *Colorado Public Radio* går det att läsa en artikel från 2020 just om Brahms relation till Beethoven, där det bl.a. står att Brahms ska ha sagt ”Ni har ingen aning om hur det känns, att alltid höra fotstegen av en jätte bakom sig”, där ordet jätte såklart syftar till Beethoven. Det tog Brahms nästan 20 år att färdigställa sin första symfoni. Enligt artikeln på grund av skräcken och prestationsångesten över att inte leva upp till folks förväntningar. Om Bach hade tagit 20 år på sig med ett stycke hade han förmodligen fått sparken och blivit utbytt av en annan, mer effektiv kompositör. I artikeln går det även att läsa att Felix Mendelssohn (1809-1847) och Gustav Mahler (1860-1911) kände Beethovens närvaro och starkt påverkades av den i sitt komponerande, i sällskap av otaligt många fler.

Nyligen såg jag en pianomasterclass med Seymour Bernstein (1927-) och Ben Laude på hemsidan *Tonebase* där de diskuterar och spelar två satser av Beethoven; *Adagio Cantabile* från *Pathétique Sonata*, Op. 13, och *Bagatelle Andante, Cantabile e grazioso* från hans sista pianoverk, Op. 126. Sättet de talar om musiken på är helt fantastiskt, som att noterna är en helig relik som måste behandlas med ytterst varsamhet. Det är rörande att se dessa två män tala om något med så mycket kärlek och respekt. Visst är det många tonsättares dröm att få sin musik omtalad på detta viset, men innebär den drömmen att man måste bygga upp en lika märkvärdig image som Beethoven hade för att bli ihågkommen, respekterad och framför allt – spelad?

2. Nutida perspektiv

För att dra några moderna paralleller ska jag ta upp några lite mer nutida exempel, som är mycket välkända inom den västerländska popmusikulturen.

Till att börja med tänkte jag nämna *27-klubben*, eller *Club 27*, som är en samlad lista av artister, konstnärer och skådespelare som alla dog när de var 27 år gamla, ofta till följd av alkohol och/eller drogmissbruk. Till listan hör bl.a. Janis Joplin, Jimi Hendrix, Jim Morrison, Kurt Cobain och Amy Winehouse.

Jag lärde mig om den här ”klubben” redan när jag gick i grundskolan, den var en del av min musikutbildning och talades om med sorgsenhet, men även med en slags vördnad. Att kalla något för en klubb har ju generellt sett en ganska positiv klang – du är speciellt invald, du måste ha åstadkommit något eller uppnått en särskild ålder för att få vara med o.s.v.

Vid en enkel Google-sökning på ”Club 27” kommer det på första sidan bland annat upp en artikel från hemsidan *History* med titeln ”Music Legends Who Lived Fast and Died at 27”, som egentligen bara radar upp några av de personer som tillhör ”klubben” och skriver lite kort om deras liv. Artikelförfattaren har valt ordet ”legends” som benämning av dessa människor, men hade skribenten verkligen tyckt att de var lika legendariska om de fortfarande levde idag? Detta var människor som levde på alkohol och droger, med stor sannolikhet till följd av psykisk ohälsa och pressen från kändisskapet. Men efter deras död blev de ikoniska,

”legender”, och deras musik spelas om möjligt ännu flitigare idag än vad den någonsin gjorde under deras liv. Hur påverkar det här unga, aspirerande musiker?

Ett annat tydligt exempel, med en liten annan utgångspunkt, är en av vår tids största popartister – nämligen Billie Eilish. Billie slog igenom redan som 15-åring och blev uppmärksammas just för att hon tog upp tunga ämnen som psykisk ohälsa i sin musik (*Huffpost, 2019*).

I musikvideon till låten ”When the party’s over” kan man se Billie dricka ett stort glas fullt med en svart, tjock vätska (kanske symboliserar den ångest?). Några sekunder efter att hon druckit upp allt och ställt ner glaset börjar den svarta vätskan sippra ut genom hennes ögon, nedför ansiktet och över hennes vita tröja. Det hela ser mycket obehagligt ut och i kombination med texter som ”I could lie and say I like it like that” och ”I’ll only hurt you if you let me” så går det knappast att påstå att det här är en låt som handlar om att må bra. Musikvideon har i dagsläget (mars 2022) över 770 miljoner visningar på Youtube och kommentarsfältet är fullt av människor som skriver att det är den vackraste låt de vet och att de känner igen sig i texten. Vare sig det är avsiktligt eller inte så har vi här en artist som har skapat sitt varumärke kring psykisk ohälsa, och med över 100 miljoner följare på Instagram så har hon minst sagt en stor skara människor som hämtar inspiration från henne. Om Billie bara hade skrivit låtar om lycklig kärlek, vänskap eller naturskildringar. Hade hennes musik fortfarande blivit lika populär?

3. Mitt perspektiv

Jag har studerat komposition vid sammanlagt fyra olika utbildningar, inklusive Musikhögskolan i Malmö, och mina upplevelser har varierat. Jag har haft lärare som tyckt att korrekt notation är A och O, och lärare som inte brytt sig om notationen alls. Somliga lärare har inte tyckt att en bakgrundshistoria till stycket spelat någon roll, medan andra har argumenterat att utan det har musiken inget syfte. Jag har fått lära mig att vara öppen för allt och att inte ta åt mig för mycket av vad en enskild lärare tyckt – det är trots allt bara en människa, med en åsikt. Men det är lättare sagt än gjort och jag har fler än en gång tillbringat sömnlösa nätter med att skriva på ett verk eller en uppgift för att inte göra min lärare besviken.

Jag har själv också ibland upplevt att under perioder när jag mått som sämst har jag skrivit som bäst musik, men är det lagbundet eller är det en slump? Kan det vara så att när jag har mått dåligt har jag avlägsnat mig från sådant jag annars lägger tid på, som t.ex. vänner och sociala sammankomster och på så vis haft mer tid för att koncentrera mig på komponerandet och därför skrivit bättre musik?

Jargongen hos olika kompositionsstudenter har varierat mycket. Vissa har en lättsam inställning till att komponera – de skriver kort och gott musik för att de tycker att det är roligt och för att de är nyfikna på att utforska och lära sig. Dessvärre är det långt ifrån alla som verkar kunna känna så. Många bär tyvärr på det som jag så fyndigt skulle vilja kalla för ”Beethoven”-komplexet – pressen av att hela tiden behöva skapa något nytt och spännande, eller som tidigare nämnd Johannes Brahms uttryckte det; att alltid höra fotstegen av en jätte bakom sig. Utöver det finns också konkurrens-perspektivet. Låt säga att man är en tonsättarklass på tio studenter som alla ska skriva till en och samma ensemble – hur många kommer kunna vara transparenta och inte jämföra sin musik med vad alla andra har skrivit? För den bittra sanningen är ju tyvärr att musikbranschen är en tuff värld och inte alla som vill

kommer att lyckas. Man ska söka tävlingar och stipendier, ständigt vara på fötterna och hur bra och hårt man än jobbar så är det ändå inte säkert att det går hela vägen.

I Igor Stravinskijs bok "Musikalisk Poetik" ges ett praktexempel på detta: den italienska kompositören Vincenzo Bellini (1801-1835). Bellini var en operakompositör som var verksam under samma period som Beethoven, men trots att han, enligt Stravinskij, skrev de mest fantastiska och häpnadsväckande melodierna nådde han aldrig den berömmelse som Beethoven gjorde (som Stravinskij skriver "inte besatt den minsta begåvning för melodier"). Hade Bellini otur, eller var det helt enkelt hans image som inte levde upp till samhällets förväntningar?

Slutsatser:

Det finns helt klart en bild av att konstnärskap hör ihop med psykisk ohälsa som går flera hundra år tillbaks i tiden, men det behöver faktiskt inte vara så. Många moderna tonsättare och kompositionsstudenter har inte upplevt att de måste pressa sig själva så hårt att de mår dåligt för att bli framgångsrika. En tonsättare kan skriva musik utan att lida och pressen på att åstadkomma något kommer oftast från oss själva och inte utifrån. Att ha en image verkar däremot vara ganska viktigt för unga musiker, vilket till stor del kan ha att göra med att det är så sociala medier fungerar idag – du har en större chans att bli upptäckt om du sticker ut från mängden.

Vi påverkas starkt av våra förebilder, särskilt de som blir uppmärksammade och ”geni-stämpelade”. Om dessa förebilder inte har mått bra är det lätt att tro att man måste må som de gjorde för att bli lika framgångsrik. Därför är det extremt problematiskt med fenomenet som *Club 27* där konstnärer som dog tidigt till följd av droger och alkohol hyllas som legender i media.

I intervjuerna jag gjorde svarade nästan alla, studenter som lärare, att de fick en starkare koppling till musiken om det fanns en bakgrundshistoria och ur det drar jag slutsatsen att vi känner oss närmare till sådant vi kan relatera till. Och eftersom så många människor i samhället mår psykiskt dåligt (inledning sid. 3) är det heller inte så konstigt att de relaterar till musik om psykisk ohälsa, som i fallet Billie Eilish.

Men betyder den här inställningen till musiken att stycken som skrivits utan en bakgrundshistoria inte kan vara vackra, sorgliga, omtyckta eller gripande? Inte alls! Vid hur många bröllop har inte Bachs *Air* spelats och hur många cellister älskar inte att framföra hans cellosviter? Jag hörde senast förra veckan Bachs version av *Ave Maria* som ett ledmotiv i den nya Batman-filmen som hade premiär i mars 2022, så Bachs musik lever definitivt kvar i vårt moderna samhälle, trots att han var en ”brukstonsättare”.

Som några av lärarna påpekade i intervjuerna jag gjorde så är det i många fall konstnären själv som väljer vilken bild den vill att samhället ska se av dem. En flitigt arbetande person som jobbar med att skriva musik eller en plågad konstnär som måste skapa för att överleva? Genom att prata mer om psykisk hälsa i vår utbildning skulle möjligtvis studenternas svar i mina intervjuer vara annorlunda – kanske skulle de pressa sig själva mindre, känna sig mer fria och inte vara lika rädda för nederlag. Därför tror jag definitivt på att prata mer om måendet och mindre om konkurrens, för att helt enkelt förbättra den mentala hälsan inom konstnärssyftet.

Ja, vi skapar och vi framför musik, precis som en arkitekt skapar hus och en hantverkare bygger det. Vi har friheten att uttrycka våra känslor i det vi gör, vilket är helt fantastiskt, men slutsatsen är faktiskt att det går att älska vår musik precis lika mycket, vare sig vi har lidit för den eller inte.

Referenser:

Burkholder, Grout, Palisca. (2014). *A History of Western Music*. New York: W. W. Norton & Company.

Stravinskij, I. (1970). *Musikalisk Poetik (Poetics of music in the form of six lessons)*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag.

Stressmottagningen. *Psykisk ohälsa är vår största folksjukdom*. Hämtad den 4 februari 2022 från Stressmottagningen:

<https://stressmottagningen.se/nyheter/psykisk-ohalsa-ar-var-storsta-folksjukdom/>

Socialstyrelsen. *Statistik om läkemedel 2020*. Hämtad den 6 februari 2022 från Socialstyrelsen:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2021-3-7309.pdf>

Anna Maratos, Mike J. Crawford och Simon Procter. *Music therapy for depression: it seems to work, but how?* Hämtad den 25 februari 2022 från Cambridge University Press:

<https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/music-therapy-for-depression-it-seems-to-work-but-how/2E07649AADFE2F027CF0F5951B89C004>

So-rummet. *Upplysningen*. Hämtad den 4 mars 2022 från So-rummet:

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/nya-tiden/upplysningen#>

Colorado Public Radio. *Beethoven's successors found it hard to live in the shadow of classical GOAT*. Hämtad den 4 mars 2022 från Colorado Public Radio:

<https://www.cpr.org/2020/09/16/beethovens-successors-found-it-hard-to-live-in-the-shadow-of-classicals-goat/>

Tonebase. *Seymour Bernstein: Beethoven & Pedagogy*. Online masterclass:

<https://www.tonebase.co/tonebase-piano-lessons/seymour-bernstein-interview-beethoven-and-pedagogy>

History. *Music Legends Who Lived Fast and Died at 27*. Hämtad den 20 februari 2022 från History:

<https://www.history.com/news/music-legends-who-lived-fast-and-died-at-27-slideshow>

Huffpost. *Billie Eilish Talks About Self-Harm, Depression And How She's Coped*. Hämtad den 20 februari 2022 från Huffpost:

https://www.huffpost.com/entry/billie-eilish-self-harm-depression-mental-health_n_5d41e27ce4b01d8c97859219

Billie Eilish. (2018-10-25). *Billie Eilish – when the party's over*. [Videofil]. Hämtad från:

<https://www.youtube.com/watch?v=pbMwTqkKSps>